

sectorial aspects]. *Ekonomichna teoriia ta pravo — Economic Theory and Law*. 2022, Vol 1 (48), 29–43. <https://doi.org/10.31359/2411-5584-2022-48-1-29> (accessed March 10, 2023).

2. Porter's Five Forces Model for Oil and Gas Industry — Energy Routes. *Energy Routes — Global Energy Trends and Dynamics*. 2016. URL: <https://energyroutes.eu/2016/05/23/porters-five-forces-model-for-oil-and-gas-industry/> (accessed March 11, 2023).

3. Yergin D. *The Prize: The Epic Quest for Oil, Money & Power*. New York : Simon & Schuster, 2011. 928 p.

4. Jaccard M. *Sustainable Fossil Fuels: The Unusual Suspect in the Quest for Clean and Enduring Energy*. New York : Cambridge University Press, 2005. 381 p.

Наталія Зікій

к.е.н., доцент

кафедри готельно-ресторанного бізнесу,

Анна Поха

студентка 4 курсу 3 групи ФРГТБ

Державний торговельно-економічний університет

м. Київ, Україна

Natalia Zikii

*PhD in Economics, associate professor
department of hotel and restaurant business*

n.zikii@knute.edu.ua,

Anna Pokha

4th course, 3 group FRHTB

State University of Trade and Economics

Kyiv, Ukraine

a_pokha_frhtb_19_3_b_d@knute.edu.ua

РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ

REALITIES OF TODAY OF THE HOTEL AND RESTAURANT BUSINESS

Анотація. Досліджено сучасний стан готельно-ресторанного бізнесу, напрямки діяльності суб'єктів сфери гостинності в реаліях сьогодення, виклики та основні напрямки трансформацій операційних процесів діяльності підприємств готельно-ресторанного бізнесу.

Abstract. The current state of the hotel and restaurant business, directions of activity of the subjects of the hospitality sphere in today's realities, challenges and main directions of transformations of the operational processes of the hotel and restaurant business enterprises have been studied.

Готельно-ресторанний бізнес характеризується динамічним розвитком господарської діяльності, яка відображається у збільшенні кількості суб'єктів господарювання і покращенні рівня якості надання послуг. Крім цього, готельно-ресторанна сфера є важливим елементом індустрії гостинності та одним із найперспективніших напрямків розвитку економіки країни. Ефективна діяльність готельно-ресторанної індустрії є показником змін в економічній політиці країни, її регіонів і важливою умовою активізації розвитку міжнародних економічних відносин. Однак сучасні реалії у міжнародній економіці, пандемія коронавірусу і початок повномасштабного вторгнення росії на територію України 24 лютого 2022 року внесли свої корективи у діяльність вітчизняних закладів готельно-ресторанного бізнесу. Тому розкриття сучасних реалій розвитку готельно-ресторанної сфери в Україні є особливо актуальним.

В Україні, як і у світі загалом, негативний вплив на готельно-ресторанний бізнес мала пандемія коноровірусу 2020 року, коли в результаті карантину практично до нуля впав попит

на розміщення туристів у готелях, а кількість закладів ресторанного бізнесу зменшилася практично на 4 тис. суб'єктів господарювання. У 2021 році, внаслідок скасування карантинних обмежень галузь почала відновлюватись [2, с. 121]. Проте, 2022 рік приніс для готельно-ресторанного бізнесу нові виклики, пов'язані із повномасштабним вторгненням росії: комендантська година, ведення бойових дій, заборона на продаж алкоголю, відключення світла. Незважаючи на це, заклади готельно-ресторанного бізнесу продовжили працювати, і навіть розвивати свої мережі.

На початку повномасштабного вторгнення туристичний сектор України зупинився повністю. Ситуація була нестабільною, більшість людей, заради власної безпеки рятувались, виїжджаючи закордон. Проте поступово ставало зрозуміло, що війна буде тривати довго, тому необхідно адаптуватись до нових реалій. Ближче до літа, яке є традиційно піковим сезоном для туризму, попит потроху почав відновлюватись. Однак, якщо порівнювати обсяги бронювання у 2022 році з 2020 роком, який також був складним через карантинні заходи, то падіння обсягів все одно колосальне. Враховуючи заборону на виїзд закордон для більшості українських чоловіків, основною аудиторією закордонних турів є жінки та діти, а якщо ж у когось і є можливість поїхати у відпустку всією сім'єю, то вони обирають відпочинок в Україні. Але основним недоліком вітчизняного відпочинку є відсутність можливості у керівництва закладів розміщення забезпечення безпеки туриста в місці його перебування. Адже сьогодні, на жаль, в жодній точці України не можна почувати себе у повній безпеці через постійні загрози ракетних ударів і повітряних тривог [3, с. 157]. Сьогодні в Україну прибувають тільки журналісти, члени міжнародних гуманітарних організацій та державних органів влади з різних країн, які допомагають пришвидшити перемогу нашої країни. Більшість готельно-ресторанних підприємств спрямували свої активи на гуманітарну діяльність в трьох основних напрямках:

- допомога в прийомі, розміщенні і харчуванні внутрішньо-переміщених осіб з територій, де ведуться бойові дії, допомога в їхньому переселенні в більш спокійні регіони України чи закордон;

- доставка гуманітарних вантажів (одяг, ліки, продукти харчування, засоби гігієни);
- інформування партнерів про реальний стан справ в Україні.

З початку війни підприємства готельно-ресторанного бізнесу в багатьох регіонах України використовуються як центри для розміщення біженців, приготування гарячих обідів і організації харчування під час евакуації мирного населення, військовослужбовців і волонтерів з районів, де відбуваються бої. Крім цього, готелі забезпечують приміщення для розміщення гуманітарної допомоги й інших заходів, спрямованих на підтримку постраждалого цивільного населення.

Є надія, що після завершення війни багато туристів будуть зацікавлені у відвідуванні України для того, щоб на власні очі побачити, що сталося. Міжнародний досвід свідчить про існування подібних «воєнних сценаріїв», за якими сфера туризму не лише «виживала», але й накопичувала досвід розвитку в умовах війни і повоєнного періоду. Суттєвий вплив на зміну рівня доходу підприємств готельно-ресторанного бізнесу мали масові ракетні обстріли енергетичної інфраструктури. Найбільший спад чистих доходів суб'єктів господарювання почався після 23 листопада, коли російські війська знеструмили 11 областей України. Першими після початку повномасштабного вторгнення свою роботу відновили заклади ресторанного господарства, зокрема фастфуди та кав'ярні. Вже на початку літа 2022 року більшість цих закладів змогли досягти довоєнних показників. Найдовше оговтувалися від початку активних бойових дій бари та ресторани. Вони змогли вийти на докризовий період лише восени.

Не дивлячись на виклики, які стоять перед вітчизняними підприємствами готельно-ресторанного бізнесу, їх розвиток в Україні є досить перспективним напрямком, якому сприяють умови і наявність рекреаційних ресурсів. Проте існує багато факторів, від яких залежить цей процес. Наприклад, це законодавче регулювання, нестабільна політична та економічна ситуація в країні через війну, адже сьогодні суб'єкти готельно-ресторанного бізнесу

працюють лише на внутрішній ринок, оскільки в'їзний туризм практично відсутній. З огляду на це, для розвитку готельно-ресторанного бізнесу найважливішим питанням є припинення бойових дій, оскільки в умовах військового стану та ведення бойових дій повноцінно підприємства готельно-ресторанного бізнесу функціонувати не можуть [1]. Водночас, необхідно зауважити, що готельний і ресторанний ринок вистоїть, проте його чекає трансформація. Виділяємо напрямки, у яких повинні відбутися зміни, щоб готельно-ресторанний бізнес міг розвиватися:

- зміна попиту та пріоритетів клієнтів. За останні кілька років спостерігається зростання попиту на досвід і персоналізацію, тобто клієнти все більше цінують унікальність та індивідуальний підхід в готельно-ресторанному бізнесі. Крім того, пандемія COVID-19 і війна додали нових вимог до безпеки в готельно-ресторанному бізнесі;
- нові технології. Нові технології швидко проникають у готельно-ресторанний бізнес, зокрема, мобільні додатки для замовлення їжі та номерів, системи онлайн-бронювання, системи автоматизації бізнес-процесів і багато іншого;
- зростання конкуренції. Конкуренція в готельно-ресторанному бізнесі стає все жорсткішою, оскільки з'являються нові гравці. Крім того, з'являється все більше альтернативних варіантів харчування, таких як доставка їжі та фудкортти;
- соціальна відповідальність. Загальносвітовою тенденцією сьогодні є те, що клієнти все більше обирають компанії, які практикують соціальну відповідальність і стежать за екологічною безпекою. Тому компанії, які дбають про екологію, забезпечують безпеку продуктів і безпеку праці працівників, мають пріоритет у виборі споживача;
- потреба у кваліфікованих працівниках. Готельно-ресторанний бізнес є трудомістким і вимагає високої кваліфікації працівників, таких як кухарі, офіціанти, менеджери. Останніми роками багато підприємств галузі зіткнулися з проблемою нестачі кваліфікованого персоналу;
- глобалізація. Зважаючи на посилення глобалізаційних процесів, усе більше людей подорожують закордон і відвідують ресторани, готелі в інших країнах. Це ставить нові вимоги до готельно-ресторанних компаній, оскільки вони повинні вміти працювати з різними культурними та мовними групами клієнтів;
- законодавче регулювання. Багато аспектів діяльності підприємств готельно-ресторанного бізнесу, такі як безпека продуктів, пожежна безпека, здоров'я та безпека працівників підпадають під законодавче регулювання. Суб'єкти готельно-ресторанного бізнесу мають дотримуватися законодавчих вимог, щоб уникнути штрафів та інших наслідків.

Таким чином, сьогодні готельно-ресторанний бізнес України функціонує в доволі складних умовах, проте не дивлячись на це, йому вдається виживати, і в майбутньому є надія, що підприємства цієї сфери зможуть і надалі повноцінно розвиватися. Звичайно, основною умовою цього є закінчення війни, але вже сьогодні потрібно приймати заходи щодо забезпечення майбутнього розвитку, як з боку самих підприємств галузі (політика скорочення витрат, екологічний маркетинг, впровадження нових технологій, навчання персоналу), так і з боку держави (законодавче регулювання, державна підтримка).

Література

1. Баженова С. Е., Пологовська Ю. Ю., Канцур І. Г. Розвиток готельно-ресторанного бізнесу в умовах сьогодення. С. Е. Баженова, Ю. Ю. Пологовська, І. Г. Канцур. Економіка та суспільство. Випуск № 38. 2022. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1280>
2. Ковтуненко Ю. Вплив COVID-19 на економічне становище готельно-ресторанного бізнесу. Ю. Ковтуненко, Н. Пальжок, П. Тарутіна, М. Бабиніна. Економічний форум. 2022. № 1. С. 120–126.
3. Нищенко О. В. Готельно-ресторанний бізнес України: реалії та перспективи розвитку. О. В. Нищенко. Інноватика в освіті, науці та бізнесі: виклики та можливості: матеріали III Всеукраїнської конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених, м. Київ, 17 листопада 2022 року. Т. 2. Київ : КНУТД, 2022. С. 154–160.